

УДК 321.01;342.2;342.55(4)

О. Батанов,

доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник
Відділу конституційного права та місцевого самоврядування
Інституту держави і права імені В.М. Корещького
Національної академії наук України

АВТОНОМІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО УНІТАРИЗМУ: ГНОСЕОЛОГІЧНІ, ОНТОЛОГІЧНІ Й ТЕЛЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Поняття території є однією із центральних категорій у конституційно-правовій науці. Із феноменом території синергетично пов'язані практично всі фундаментальні явища політико-правового та державно-управлінського життя сучасного суспільства й держави. Розглядаючи територію як одну з основних критеріальних ознак будь-якої держави, необхідно мати на увазі, що територія є також життєвим простором людей. Тому для кожної держави питання територіального устрою має важливе, подекуди стратегічне значення. Держава ділиться на адміністративно-територіальні одиниці, в яких утворюються та функціонують органи публічної влади, налагоджується управління цими територіями. У силу цього життєвий простір країни впорядковується в державний, геополітичний, господарсько-економічний, соціально-культурний, правовий, інформаційний та інший простір.

Саме тому територія держави завжди була й залишається одним із ключових ресурсів її розвитку, а територіальний потенціал – одним із основних показників для оцінювання сучасних держав, раціональне використання якого є важливим чинником ефективного та безпечного розвитку будь-якої країни. Такого роду раціоналізації сприяє вироблення цілісної, об'єктивної, такої, що відповідає сучасним потребам політико-правового та державно-управлінського розвитку, наукової концепції територіального устрою сучасної дер-

жави, заснованої на пріоритеті розвитку й охорони державної території на благо та в інтересах суспільства.

Однією з найбільш складних проблем теорії і практики становлення, розвитку, організації й функціонування державної території, територіального устрою та територіальної організації публічної влади була й залишається проблема автономій, адже в сучасному світі доволі багато держав, які мають у своєму складі різні автономні утворення. Особливо актуальною ця проблема є для унітарних держав. Іноді такі країни називають унітарними державами з автономними включеннями. Це – Корсика у Франції; Північна Ірландія (Ольстер) у Великій Британії; автономні області в Італії; Азорські острови та Мадейра в Португалії; Гренландія та Фарерські острови в Данії; автономні співтовариства в Іспанії; Аландські острови у Фінляндії тощо.

Ураховуючи, що до групи складних за своєю територіальною організацією унітарних держав належить і Україна, у складі якої є Автономна Республіка Крим, яка, попри її анексію та окупацію з боку Російської Федерації, згідно зі ст. 134 Конституції України, залишається невід'ємною складовою частиною України, досвід зарубіжних країн в аспекті організації та функціонування автономій є дуже важливим і пізнавальним.

Найдавнішими своєрідними автономіями в Європі, що існували задовго до нової ери, були грецькі міста-поліси.

Автономні утворення в Стародавньому Римі мали дещо інші форми: до них належали окремі колонії, муніципії – громади провінційних міст, які з давніх часів перебували в складі Римської держави. За муніципіями зберігалось право внутрішнього самоврядування – свої міські магістрати, автономні суди. Поряд із цими видами громад, що мали різні ступені автономності, в Римі існували також так звані вільні міста, які мали *jus exitu* (право виходу), тобто широку автономію. Історичне значення запровадження автономії в республіканському Римі полягає в тому, що так багатьом народам було забезпечено виживання, певний розвиток продуктивних сил, прилучення до більш високих форм цивілізації.

Період феодалізму в Західній Європі характеризується тим, що на її території сформувалося кілька великих державних об'єднань із автономіями різних форм. Найпотужнішим серед них було ранньофеодальне королівство Німеччина, що впродовж тривалого часу залишалося децентралізованим державним утворенням, до складу якого входили десятки, а в окремі періоди й сотні феодальних володінь. Такого роду автономні утворення відігравали важливу роль у державотворчому процесі та задоволенні інтересів окремих груп населення. Так, у Німеччині й деяких інших європейських країнах, крім автономії середньовічних міст і провінцій, тривалий час зберігалися також вільні сільські громади (марки), які цілком можна вважати своєрідними автономіями [1, с. 13–14].

Автономією як специфічною формою територіальної організації публічного управління є територія, якій держава для врахування національних, історичних, економічних, географічних, релігійних та інших особливостей населення в окремих адміністративно-територіальних одиницях надає розширені права з питань місцевого значення або забезпечує політичні й духовно-культурні запити різних форм цих груп населення шляхом їх екстериторіальної самоорганізації.

Автономія відіграє значну роль у вдосконаленні державного устрою в сучасних багатонаціональних унітарних і федеративних державах, зокрема в комплексному розв'язанні трьох головних проблем: децентралізації влади, регулюванні міжнаціональних відносин і захисті культурних цінностей народів, що проживають на території цієї країни.

Наявність автономних утворень, безумовно, ускладнює політико-територіальну організацію цих держав, уносить у неї певну асиметрію. Але сама по собі наявність на території цієї країни однієї, двох або навіть більше автономій ще не виводить її за рамки унітарності й не перетворює її у федерацію. Адже автономність і суверенність – це якісно різні виміри самостійності політико-територіальних одиниць, суб'єктів. Загальна тенденція демократизації устрою держав у сучасному світі визначає загальну тенденцію зростання децентралізації територіального устрою різних країн, розширення автономії та місцевого самоврядування. Найбільш яскравою демонстрацією цих тенденцій децентралізованого й регіоналізованого унітаризму, або так званого «квазіфедералізму», є перетворення в сучасний період низки унітарних держав у «держави автономій», уся або переважна частина території яких складається автономних одиниць. Їх нерідко взагалі називають регіоналістськими державами, які в певному сенсі посідають проміжне місце між унітарними та федеративними державами, не виходячи загалом і зокрема за рамки унітаризму.

Варто зазначити, що автономія – це особливий статус території в державі (або сама територіальна одиниця з відповідним статусом), яка передбачає більш або менш широкі можливості самостійно вирішувати свої внутрішні проблеми поза меж прав і повноважень держави загалом, до складу якої входить ця самоврядна одиниця. У цьому випадку йдеться про територіальну автономію, хоча поняття «автономія» використовується й у більш широкому

плані, яке включає, зокрема, організаційну автономію (автономність у партійному, профспілковому та іншому будівництві) й культурному (культурна та національно-культурна автономії тощо).

Оскільки останні мають здебільше екстериторіальний характер і безпосередньо не пов'язані з політико-територіальною організацією держави, зосередимо увагу на аналізі територіальних автономій. Утім запровадження автономії є одним із ефективних шляхів часткового розв'язання етнопонаціональних суперечностей. Про це, зокрема, свідчать певні успіхи в державному будівництві таких європейських країн, як Австрія, Данія, Нідерланди, Португалія, Фінляндія, Франція, Швейцарія. Їх позитивний досвід створення ефективних правових та організаційних гарантій захисту прав як національних меншин, так і корінних народів є доволі пізнавальним і повчальним.

Як зазначається в Резолюції ПАРЄ 1334 (2003) «Про позитивний досвід автономних регіонів як джерело натхнення для врегулювання конфліктів у Європі» [2], автономія в тому вигляді, в якому вона існує в державі, що поважає верховенство закону й гарантує своїм громадянам основоположні права та свободи, повинна скоріше розглядатися як «внутрішньодержавне утворення», що дає меншості змогу користуватися своїми правами і зберігати свою культурну самобутність і при цьому забезпечує певні гарантії єдності, суверенітету й територіальної цілісності держави (п. 10). Під «територіальною автономією» в цій Резолюції розуміється механізм, що зазвичай застосовується в суверенній державі, згідно з яким жителям певного регіону надаються розширені повноваження, що відображають їхнє особливе географічне положення й захищають їхні культурні та релігійні традиції, заохочують їхній розвиток (п. 11). При цьому, відповідно до Резолюції, «автономія не панацея, а пропонувані нею рішення не скрізь є прийнятними й застосовними. Однак

вину за невдачі потрібно покласти не тільки на автономію як таку, а на умови, в яких вона здійснюється. Під час визначення автономного статусу варто завжди враховувати географічні, історичні та культурні умови відповідної місцевості, а також дуже різняться характеристики конкретних випадків і зон конфліктів» (п. 15).

Як свідчить європейський досвід, зазвичай виділяють дві форми територіальної автономії: політичну (законодавчу) й адміністративну (місцеву). Зокрема, політична форма територіальної автономії характеризується тим, що носій її має зовнішні ознаки держави – парламент, уряд, іноді конституцію, громадянство тощо, причому в загальнодержавній конституції визначається переважно сфера законодавчої компетенції автономного парламенту. Статус політичної автономії, як правило, встановлюється в конституції або спеціальному законі. Так, у Конституції Португалії 1976 р., якою передбачається автономія Азорських островів і Мадейри, вказується, що їх особливий політико-адміністративний режим базується на «географічних, економічних і соціальних характеристиках і на історичному прагненні острівного населення до автономії». Як мета такої автономії вказується «демократична участь громадян в управлінні економіко-соціальним розвитком, стимулювання та захист обласних інтересів, а також зміцнення національної єдності й солідарності між усіма португальцями» (ст. 227).

Адміністративна форма автономії таких ознак не має, а коло автономних прав територіальних одиниць визначається, як правило, звичайним законом. Конституції й закони в більшості випадків передбачають, що автономні одиниці виробляють (іноді також самі приймають) основні нормативні акти, які визначають їхній внутрішній устрій (конституції, статuti, положення, хартиї самоврядування тощо). У цих автономних утвореннях функціонують ті самі органи, що й у звичайних адмі-

ністративно-територіальних одиницях: збори народних представників і місцеві народні представництва, які, однак, мають деякі додаткові права (наприклад, права на зовнішньоекономічну діяльність, переваги у використанні місцевих природних ресурсів).

Територіальним одиницям зі значною часткою іонаціонального населення чи населення, що відрізняється іншими особливостями свого побуту, зумовленими, зокрема, острівним положенням території, надається іноді особливий автономний статус, що характеризується в деяких випадках як національно-територіальна автономія. Таку автономію мають населені шведами Аландські острови у Фінляндії, острівні та прикордонні області Італії, населені ескімосами – острів Гренландія в Данії, тощо.

Так, наприклад, Аландські острови мають особливий автономний статус, який вони отримали в 1921 р. після Аландської кризи. Зокрема, це полягає в такому:

– єдиною офіційною мовою Аландських островів шведська. Вона використовується в державних, регіональних і муніципальних установах на території автономії, а також під час комунікації із центральними органами влади держави; шведська також є мовою навчання в державних навчальних закладах на островах;

– на островах існує місцеве громадянство, яке дає право голосувати й виставляти свою кандидатуру на виборах до місцевого парламенту – лагтингу, а також мати у власності нерухомість на островах і займатися підприємництвом (сенс цього обмеження полягає в тому, щоб земля на островах залишалася у власності в місцевого населення, а не в приїжджих і чужинців). Відсутність місцевого громадянства не є все ж перешкодою простому проживанню на території автономії. Місьцеве громадянство набувається з народження (якщо один із батьків його має) або за клопотанням особи (за умови володіння громадянством Фінляндії, проживання на

території автономії не менше ніж п'ять років і задовільного володіння шведською мовою);

– статус цієї автономії в складі Європейського Союзу регулюється особливими положеннями в договорі про приєднання Фінляндії до Союзу. Так, у питаннях непрямого оподаткування автономія розглядається як територія третьої сторони;

– із 1970 р. острови мають власне незалежне представництво в Північній Раді або Раді міністрів північних країн – організації для координації співпраці між парламентами та урядами країн Північної Європи;

– місцевий парламент – лагтинг (по суті, законодавчі збори) не підпорядкований у своїх рішеннях парламенту Фінляндії. Рамки компетенції законодавчих зборів Аландських островів визначаються спеціальними угодами між Аландською автономією та Фінляндією про розмежування областей відповідальності. Лагтинг здійснює власне правове регулювання, зокрема, в таких сферах: освіта, культура, захист пам'яток старовини, охорона здоров'я й медичне обслуговування, охорона навколишнього середовища, внутрішній транспорт, місцеве самоврядування, поштова служба, радіо та телекомунікації. У цих сферах Аландські острови вирішують питання практично як незалежна держава. На закони, прийняті лагтингом, може бути накладено вето Президентом Фінляндії, але лише в тих випадках, коли лагтинг вийшов за межі автономії провінції або прийнятий закон несе загрозу внутрішньої чи зовнішньої безпеки Фінляндії. Центральні органи влади Фінляндії відповідають за зовнішню політику, цивільне та кримінальне право, судоустрій, митницю й державне оподаткування. Вибори в лагтинг проходять раз на чотири роки;

– Аландські острови мають спеціального представника в парламенті Фінляндії;

– жителі провінції звільнені від служби у фінській армії, але в разі проживання поза Аландських островів

протягом п'яти років утрачають цей імунітет.

Варто зазначити, що автономна Гре- нландія в 1985 р. вийшла з Європей- ського економічного співтовариства, у якому Данія продовжувала зберігати своє членство. Своєрідні риси має авто- номія Шотландії в складі Великобританії. Вона не має власних законодавчих і виконавчих органів, однак, відповідно до Акта про унію 1707 р., за нею ви- знається право мати власну правову й судову систему, власну (пресвітеріан- ську) церкву, спеціальне представни- цтво в Палаті лордів (у Палаті громад Шотландія представлена на загальних підставах).

Цікавим є конституційний досвід урегулювання статусу автономій в Республіці Сербія. Так, згідно з Кон- ституцією Сербії 2006 р., автономні провінції, відповідно до Конституції та Статуту, а також суб'єкти місцевого самоврядування, відповідно до Кон- ституції та Закону, повинні автономно регулювати організацію й повноважен- ня своїх органів і державних служб (ст. 179). Передбачено, що автономні провінції та суб'єкти місцевого само- врядування повинні співпрацювати з відповідними територіальними громада- ми й суб'єктами місцевого самовряду- вання з інших країн у межах політики Республіки Сербія, дотримуючись тери- торіальної цілісності і правової системи Республіки Сербія (ст. 181). Статтею 182 Конституції Сербії встановлено, що автономна провінція – це автономні тери- торіальні общини, в яких громадяни реалізують своє право на провінційну автономію. У Республіці Сербія є Ав- тономна Провінція Воєводина та Ав- тономна Провінція Косово й Метохія. Значна автономія Автономної Провінції Косово й Метохія повинна регулюва- тися спеціальним законом, прийнятим відповідно до порядку, передбаченого для зміни Конституції. Можуть уста- новлюватися нові автономні провінції, а вже наявні можуть скасовуватися чи об'єднуватися згідно з порядком, передбаченим для зміни Конституції.

Пропозиція встановити нову автоном- ну провінцію, скасувати або об'єднати наявні автономні провінції має підтвер- джуватися громадянами на референду- мі відповідно до Закону. Територія ав- тономних провінцій та умови, за яких можуть бути змінені межі між автоном- ними провінціями, мають регулюватися Законом. Територія автономних провін- цій не може бути змінена без згоди її громадян, вираженої шляхом референ- думу, відповідно до Закону.

Також варто згадати унікальний дос- від таких унітарних держав, як Італія та Іспанія, який свідчить, що в них всебіч- но й повно визнається та гарантується право народів на автономію. Так, ст. 2 Конституції Іспанії проголошує непо- рушну єдність іспанської нації, єдину й неподільну вітчизну всіх іспанців: вона визнає та гарантує право на автономію для національностей і регіонів, її скла- дових частин і солідарність між ними; відповідно до ст. 5 Конституції Італії, Республіка єдина й неподільна, визнає місцеві автономії і сприяє їх розвитку.

Територіальний устрій держави, проголошує Конституція Іспанії, вклю- чає муніципії, провінції й автономні співтовариства, що засновуються. Усі ці утворення користуються автономією під час ведення своїх справ. Консти- туція гарантує автономію муніципій. Вони володіють усією повнотою прав юридичної особи. Провінція є місцевим утворенням, що користується правами юридичної особи. Вона являє собою об'єднання певної кількості муніципій на основі територіального принципу для здійснення державної діяльності (ст. ст. 137, 140, п. 1 ст. 141 Консти- туції Іспанії). Аналогічні норми містить і Основний Закон Італійської Респу- бліки. Її територія ділиться на області, провінції й комуни. Області створюють- ся як автономні утворення з власними повноваженнями та функціями згідно з принципами, встановленими в Кон- ституції (ст. ст. 114–115 Конституції Італії).

Варто зазначити, що Італію, рівно як й Іспанію, іноді характеризують як

«держави автономій», ураховуючи, що найбільш суттєвою характеристикою таких держав є наявність рис, специфічних для федерації. По суті, це вже не унітарні, але ще не федеративні держави.

Конституції цих держав, гарантуючи право на автономію, як правило, передбачають територіальний принцип утворення автономії. Також у них визначається мета створення автономії: в Конституції Іспанії автономії «володіють усією повнотою прав юридичної особи ... для здійснення державної діяльності», а згідно з Конституцією Італії, автономії володіють «власними повноваженнями й функціями».

Крім права на автономію адміністративно-територіальних одиниць, що входять у їх склад, конституції гарантують право автономії на статути, конституції. Так, за Конституцією Іспанії, «у здійсненні права на автономію, що визнається в ст. 2 Конституції, провінції, які межують одна з одною, мають загальні історичні, культурні та економічні особливості ... можуть отримати самоврядування й утворити автономні співтовариства відповідно до положень цього розділу та відповідних статутів» (п. 1 ст. 143); «статути автономних співтовариств закріплюють назву автономного співтовариства; кордони його території; повноваження автономного співтовариства в рамках Конституції...» (ст. 147 Конституції Іспанії). «Кожна область має свій статут» (ст. 123 Конституції Італійської Республіки); «Сицилія, Сардинія, Трентіно-Альто-Адідже, Фріулі-Венеція-Джудія і Валле д'Аоста мають особливі форми й умови автономії згідно зі спеціальними статутами, встановленими конституційними законами» (ст. 116 Конституції Італійської Республіки).

Автономії в складі більшості унітарних держав, зокрема Іспанії та Італії, в межах, установлених конституціями, мають право видавати нормативно-правові акти, які не повинні суперечити чинній конституції та законам держави. У разі невідповідності норматив-

но-правових актів автономії конституції й законам держави питання про конституційності цих актів розглядає або конституційний суд, або інші передбачені конституцією держави державні структури. Ідея створення такого арбітражу для контролю за діяльністю парламенту, президента й інших вищих органів держави була реалізована в післявоєнній Європі через створення органу конституційної юрисдикції – конституційний суд.

Так, в Іспанії контроль за діяльністю органів автономних співтовариств здійснюється Конституційним Судом щодо конституційності прийнятих ними нормативних актів, які мають силу закону; урядом щодо представлення державної ради стосовно здійснення повноважень, делегованих співтовариствам; органами адміністративної юстиції щодо управління та регламентації норм, а також Рахунковою палатою в тому, що стосується економічних і бюджетних питань (ст. 153 Конституції Іспанії). Про аналогічний підхід свідчить і конституційна регламентація Італійської Республіки: область видає законодавчі норми, якщо вони не суперечать національним інтересам та інтересам інших областей (п. 1 ст. 117); урядовий комісар керує діяльністю державної адміністрації (ст. 124 Конституції Італійської Республіки).

Отже, автономії різного порядку, рівня та характеру існують сьогодні в багатьох зарубіжних країнах. Вони можуть утворюватися з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій регіонів. Цей досвід свідчить, що автономії можуть мати хартії, статути й конституції, які приймаються автономіями та затверджуються законодавчими органами держав. У цих документах закріплюється правовий статус автономії, назва автономії, межі території автономії, повноваження автономії.

Практика конституційного будівництва складних за своєю територіальною організацією унітарних держав демон-

струє, що якими б повноваженнями не володіли автономні утворення, вони залишаються складовими частинами держави, не руйнуючи цілісної матерії унітаризму та суверенітету цих держав, що закріплено в конституціях більшості унітарних держав, які мають у своєму складі такі утворення. На практиці це зазвичай не виключає виявів сепаратизму, протистоянь і конфліктів між центром і автономізованими регіонами (наприклад, досвід Іспанії в її перманентних конфліктах із Країною Басків). Подекуди на конституційному рівні взагалі встановлюють заборону утворення автономних територіальних утворень. Так, Конституція Народної Республіки Болгарія (ст. 2) не допускає виникання в унітарній країні автономних територіальних утворень.

Попри ці тенденції, європейській і загалом світовий досвід підтверджує те, що унітаризм є перевіреним часом та історично й політично зумовленим феноменом, найбільш стабільною та ефективною з погляду організації публічної влади й управління формою державного устрою, а наявність у складі унітарних держав автономних включень не руйнує засад унітаризму.

Автономний статус територій у складі унітарної держави за своєю природою, визначенням, завданнями та функціями насамперед залежить від співпраці й координації між центральними органами влади та автономними утвореннями. Його варто надавати виключно на основі угоди, досягнутої в результаті переговорів між зацікавленими сторонами.

Світовий досвід свідчить, що центральні та автономні органи влади повинні визнати, що автономний статус є частиною динамічного процесу й завжди може бути змінений шляхом переговорів. При цьому стабільність унітарних держав із автономними утвореннями значною мірою залежить від реальності конституційних гарантій статусу автономій, зокрема закріплення статутів і основоположних принципів, що визначають автономний статус,

у конституції, а не тільки в законодавстві, щоб поправки в них могли вноситися тільки відповідно до конституції.

Уникнення суперечок в угодах про автономний статус має забезпечуватися чітко обумовленим розподілом функцій і повноважень між центральними й автономними органами влади. Зарубіжний досвід свідчить, що для запобігання зловживанням повноваженнями автономій повинні створюватися спеціальні механізми вирішення спорів між центральними органами влади та керівництвом автономії, при цьому, якщо напруженість у таких відносинах буде зберігатися, міжнародне співтовариство може виступити з ініціативою проведення переговорів.

Також зарубіжний досвід указує, що як конституційні положення, так й особливо прийняті на їх основі акти про автономний статус мають усебічно та детально гарантувати належне представництво й ефективну участь автономних влад у процесах прийняття рішень і в управлінні громадськими справами, передбачати виділення фінансових коштів і/або субсидій, що дають владі автономії змогу здійснювати додаткові повноваження, покладені на них центральними органами влади, забезпечувати обов'язковий захист прав меншин, які проживають на їхній території, якщо ці права ігноруються або порушуються тощо.

Урахування цих та інших вироблених світовою конституційною практикою принципів дасть можливість у перспективі після відновлення повноцінного контролю України над територією Кримського півострову та її деокупації встановити оптимальний конституційний порядок взаємовідносин між центральною владою та Автономною Республікою Крим, в основі якого – принцип непорушності унітарного устрою української держави. Аналіз відомих світовій практиці різновидів державного устрою, а також вікових традицій вітчизняного державотворення вказує на те, що Україна об'єктивно й суб'єктивно ближча до унітарної де-

централізованої держави. Незважаючи на постійні дискусії і твердження про те, що історично Україна тяжіє до федералізму, пропозиції щодо федеративного устрою України варто вважати штучними й такими, що не відповідають історичним і передусім наявним політико-правовим реаліям.

Федералізація державного устрою України (у будь-яких формах – класичного або кооперативного федералізму, федеративного дуалізму, федерально-матричної моделі тощо) у сучасних умовах жодною мірою не перевірена досвідом сучасних федерацій у зарубіжних країнах, політичною ситуацією в країні, прогнозами на її історично видиме майбутнє, її соціально-демографічною мапою тощо, особливо в умовах, коли настає якісно новий етап розвитку української нації, відбувається практичний процес і теоретичне обґрунтування власної державності, по суті, формування нової державної нації в широкому (загальногромадянському) розумінні цього слова.

Якщо централізована федерація є для державності України небезпечною та небажаною, то реалізація ідеї децентралізованої федерації в Україні, на якій наполягають деякі сепаратистські кола, стала б політичною й соціальною катастрофою. За таких умов, за висновками більшості вітчизняних експертів, оптимальна конституційна модель державного устрою України – унітарна конституційно децентралізована держава з адміністративно-територіальною автономією – Автономною Республікою Крим.

Ключові слова: автономія, унітаризм, територія, держава, державний устрій, адміністративно-територіальний устрій.

У статті розкриваються сутнісні і змістові характеристики автономій у складі унітарних держав. Показано синергетичний зв'язок між принципами унітарності державної території, визнанням прав автономій і фундаментальними інститутами політи-

ко-правового та державно-управлінського життя сучасних унітарних держав. Доводиться, що автономія – це механізм, який зазвичай застосовується в суверенній державі, згідно з яким жителям певного регіону надаються розширені повноваження, що відображають їхнє особливе географічне положення, захищають їхні культурні та релігійні традиції й захоплюють їхній розвиток.

В статті розкриваються сутнісні і соціальні характеристики автономій в складі унітарних держав. Обрачається увага на синергетичну зв'язок між принципами унітарності державної території, визнанням прав автономій і фундаментальними інститутами політико-правового і державно-управлінського життя сучасних унітарних держав. Доводиться, що автономія – це механізм, який зазвичай застосовується в суверенній державі, згідно з яким жителям певного регіону надаються розширені повноваження, що відображають їхнє особливе географічне положення, захищають їхні культурні та релігійні традиції й захищають їхній розвиток.

The article describes the essential characteristics and substantial autonomy within the unitary states. Attention is paid to the synergies between the principles of the unitarity of the state territory, recognition of the rights of autonomy and the fundamental political and legal institutions, and public-administrative life of the modern unitary states. It is proved that the autonomy – a mechanism that is typically used in a sovereign state, according to which the residents of a certain region given expanded powers, reflecting their particular geographical situation and protect their cultural and religious traditions and promote their development.

Література

1. Мяловицька Н.А. Конституційно-правовий статус автономних утворень в унітарних та федеративних країнах Європи : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Н.А. Мяловицька ; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2011. – 39 с.

2. Резолюція 1334(2003) «О позитивном опыте автономных регионов как источнике вдохновения для урегулирования конфликтов в Европе» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/%5BRussian_documents%5D/%5B2003%5D/%5BJune_2003%5D/Res1334.asp.

